

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
для самостійної роботи студентів з дисципліни
“ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПРОГРАМУВАННЯ
МАКРОЕКОНОМІКИ”
(для бакалаврів)

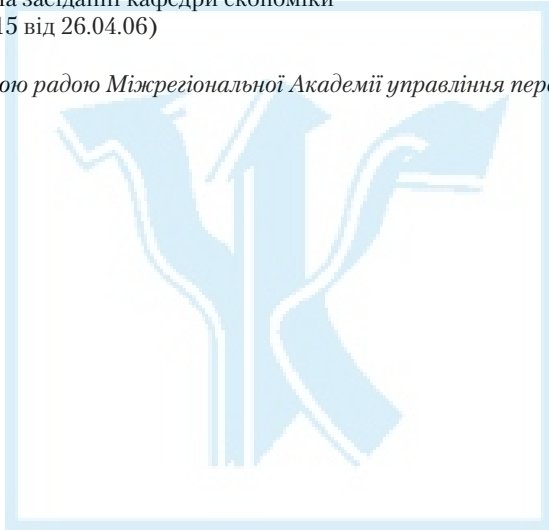
МАУП

Київ 2006

Підготовлено професором кафедри економіки *М. Т. Пашутою*

Затверджено на засіданні кафедри економіки
(протокол № 15 від 26.04.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пашута М. Т. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів з дисципліни “Прогнозування та програмування макроекономіки” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2006. — 22 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, завдання для самостійної роботи студентів, що містять методичні рекомендації щодо вивчення тем, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На сучасному етапі в навчальному процесі вищої школи багато уваги приділяється самостійному опануванню знань. Так, у МАУП для вивчення дисципліни “Прогнозування та програмування макроекономіки” у навчальних планах для самостійної роботи студентів відводиться значна кількість академічних годин. Для допомоги студентам у виконанні цієї частини навчального плану їй призначені завдання та методичні рекомендації щодо їх виконання.

Прогнозування та програмування макроекономіки — це розділ науки про державне управління економічною діяльністю.

Прогнозування широко використовувалося в минулому, та ще більшою мірою використовується на сучасному етапі розвитку економіки в багатьох країнах світу.

Економічне прогнозування — це спосіб наукового передбачення основних напрямів розвитку економіки або окремих її видів. До найважливіших функцій прогнозування належать з’ясування основних шляхів і перспектив еволюції економічної системи, можливих структурних змін у ній, пріоритетних напрямів соціально-економічного прогресу.

Макроекономічне планування (програмування) як механізм державного регулювання — це цілеспрямована діяльність щодо забезпечення динамічного розвитку суспільства, визначення основних параметрів економіки і досягнення їх з найменшими витратами суспільної праці. Макроекономічне планування передбачає розробку і обґрунтування планових показників, які характеризують розвиток економіки, визначають відносини підприємницьких структур з державою, що використовує важелі економічного впливу (податки, ліміти, квоти, державні замовлення та ін.).

З огляду на викладене студенти повинні знати:

- законодавчі та нормативно-правові документи, які регулюють проблеми прогнозування та програмування макроекономіки;
- методичне забезпечення і принципи державного прогнозування та розробки програм;
- систему макроекономічних показників, які використовують при розробці прогнозів та програм;
- загальнодержавні механізми прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткотривалі періоди;

- механізм прогнозування та програмування окремих видів економічної діяльності (галузей економіки);
- механізми розвитку та реалізації прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць та ринків.

Здобуті при вивченні курсу “Прогнозування та програмування макроекономіки” сприятиме опануванню всього циклу знань з розробки прогнозів і програм економічного та соціального розвитку.

Слід зауважити, що за останні 15 років у функціонуванні економіки України відбулися значні зміни, які висувають нові вимоги до методів і засобів впливу держави на її розвиток. Як засвідчив аналіз, стара система прогнозування та планування не відповідає сучасним ринковим умовам і потребує значних змін. Сподівання, що ринок відрегулює все сам, не виправдалися, а відмова від планування заповділяла вітчизняній економіці значних збитків.

Системі прогнозування та макроекономічного планування (програмування) як фактору державного регулювання функціонування економіки та механізму здійснення економічної політики належну увагу в Україні почали приділяти останніми роками. Про це, зокрема, свідчить виступ Президента України “Три рівні стратегічного прогнозування” на засіданні Державної комісії з питань стратегії економічного соціального розвитку, де наголошувалося на необхідності державного прогнозування та планування, адаптованого до умов ринкової економіки.

З урахуванням змін, що відбулися в управлінні економікою, було прийнято Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”, який набрав чинності у 2000 р.

Мета вивчення дисципліни “Прогнозування та програмування макроекономіки” — сформулювати сучасний економічний світогляд та навчитися використовувати здобуті знання при розробці прогнозів і програм економічного та соціального розвитку.

З метою самостійного опанування окремих тем дисципліни пропонуються такі дії:

1. Розробити план теми. Кількість питань плану не обмежено, але вони повинні охопити всю тему.
2. Відповідно до плану підготувати реферат (міні-конспект), де викласти у вигляді тез основні думки. Особливу увагу слід приділити питанням, не висвітленим під час лекцій. Зауважимо, що в літературі

з теми доволі часто одне й те саме положення викладається по-різному. Необхідно спробувати знайти суперечності у формулюваннях положень, тобто здійснити міні-дослідження. За такої системи самостійної підготовки набувається досвід дослідника і створюється база для написання контрольної, курсової чи дипломної роботи або магістерської чи кандидатської дисертації.

3. Сформулювати власні питання для самоконтролю і спробувати відповісти на них, не використовуючи опрацьовані літературні джерела.

4. Сформулювати тематику з досліджуваної теми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Прогнозування та макроекономічне програмування в ринковій економіці

Методичні рекомендації. При самостійному вивченні цієї теми слід звернути увагу на те, що вона охоплює такі проблеми: місце і роль прогнозування та програмування в економіці держави і державну систему макроекономічного регулювання економічної діяльності. Необхідно зафіксувати такі основні поняття, як прогнозування (передбачення) можливого стану економіки, а також систему показників, що характеризують цей стан; макроекономічне планування, прогнозування різних видів економічної діяльності, а також програма економічного та соціального розвитку.

Окрему увагу слід звернути на те, що в умовах ринкової економіки не все регулює ринок, а обов'язковою умовою ефективного розвитку економічної діяльності є державне регулювання як дієвий інструмент реалізації економічної політики.

Скласти план теми та конспект з посиланням на використані літературні джерела.

Питання для самоконтролю

1. Відмінності понять “управління” і “регулювання”.
2. Сутність економічного прогнозування.
3. Сутність програм економічного і соціального розвитку.
4. Чому макроекономічне програмування (планування) називають механізмом державного регулювання економічної діяльності?
5. Які документи становлять правову базу державного прогнозування та розробки програм економічного і соціального розвитку України?
6. Якими факторами визначається стійкість економіки?

7. *Основна відмінність прогнозу та плану.*
8. *Чому як складова системи планування прогнозування існує самостійно?*
9. *Сутність нормативного прогнозу.*
10. *Що необхідно розуміти під єдністю методології, організації і розробки прогнозів, що забезпечує їх узгодженість, наступність та безперервність?*
11. *Що об'єднує в єдине ціле систему економічних і соціальних прогнозів?*
12. *Види прогнозів, які є складовими підсистеми прогнозів соціального розвитку та підвищення рівня життя народу.*
13. *Хто бере участь у державному прогнозуванні та розробці програм економічного і соціального розвитку України?*
14. *Повноваження державних органів управління в розробці прогнозів та програм.*

Теми рефератів

1. *Мета і економічна сутність прогнозування та програмування економічної діяльності.*
2. *Державна система регулювання економіки.*

Література [1–4; 16]

Тема 2. Національне рахівництво в системі прогнозування та програмування макроекономіки

Методичні рекомендації. При самостійному вивченні цієї теми необхідно насамперед звернути увагу на поняття та терміни, що використовуються в цій системі. Система національного рахівництва (СНР) — це комплекс таблиць у формі бухгалтерських рахунків. Вивчаючи СНР, необхідно з'ясувати, що таке економічна територія, резиденти та нерезиденти.

У СНР економічна діяльність поділяється на інституціональні сектори. Треба запам'ятати назви, кількість та сутність кожного сектора, з'ясувати, що таке національні рахунки.

Питання для самоконтролю

1. *Поняття “система національних рахунків”.*
2. *Поняття “економічна територія”.*
3. *Поняття “резиденти країни”.*
4. *Інституціональні сектори економіки та їх визначення.*
5. *Національні рахунки.*

6. *Характеристика рахунків товарів і послуг, виробництва і їх основних показників.*
7. *Що таке проміжне споживання та як визначити його обсяги?*
8. *Визначення валової доданої вартості. Які її обсяги в СНР?*
9. *Характеристика рахунка утворення доходів та основні його показники.*
10. *Економічна сутність рахунка розподілу первинного доходу та його показники.*
11. *Рахунок вторинного розподілу доходів і його показники.*
12. *Рахунки використання наявного доходу і капіталу та їх показники.*
13. *Рахунок сектору “решти світу” та його показники.*

Теми рефератів

1. Понятійно-термінологічний апарат у СНР: власне система національного рахівництва, економічна територія, резиденти країни, її національні рахунки, інституціональні сектори економіки та ін.
2. Сутність інституціональних секторів економіки.
3. Характеристика національних рахунків СНР та їх показники.
4. Заповнити табл. 3.1–3.7 (відповідних рахунків) із книги М. Т. Папути “Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку”, використавши “Статистичний щорічник України за 2004 або 2003 рік”.

Література [1; 3; 9; 26]

Тема 3. Методологія прогнозування та макроекономічного програмування

Методичні рекомендації. При самопідготовці з цієї теми необхідно звернути увагу на концепцію економічного прогнозування та програмування економічної діяльності, де відображаються стратегічні цілі та пріоритети економічної політики держави, а також найважливіші напрями її реалізації. Необхідно пам’ятати, що знання методології означає знання сукупності методів та прийомів дослідження.

Треба зважати й на те, що дієвість прогнозування та програмування неможлива без урахування дієвості економічних законів. В економічній літературі їх наводиться кілька десятків. Необхідно засвоїти щонайменше 20 таких законів.

Важливими складовими методології є принципи державного прогнозування та розробки програм.

Питання для самоконтролю

1. *Методологія прогнозування та програмування як складова економічної науки.*
2. *Складові методології прогнозування та програмування.*
3. *Економічні закони та їх використання у прогнозуванні та програмуванні макроекономіки.*
4. *Економічний закон планомирної організації і пропорційного розвитку економічної діяльності.*
5. *Економічний закон вартості.*
6. *Сутність економічного закону попиту та пропозиції.*
7. *Основні принципи державного прогнозування та розробки програм економічного і соціального розвитку.*
8. *Що означає принцип єдиності політики та економіки?*
9. *Що означає принцип альтернативності?*

Теми рефератів

1. *Економічні закони і їх роль в розвитку теорії прогнозування та програмування економічної діяльності.*
2. *Принципи державного прогнозування та розробки програм.*

Література [1; 3; 9]

Тема 4. Методи прогнозування макроекономічних процесів

Методичні рекомендації. Слід звернути увагу на те, що у практиці економічного прогнозування використовуються інтуїтивні та формалізовані методи. В економічній практиці широко використовується балансовий метод і, зокрема, баланси економіки. Значний практичний інтерес становить нормативний метод планування. Економічні нормативи на сучасному етапі використовують при обґрунтуванні державного бюджету та бюджетів інших рівнів.

Питання для самоконтролю

1. *Основні недоліки прогнозування у традиційній економічній науці.*
2. *Основні доводи "проти" державної розробки програм (планування).*
3. *Інтуїтивні та формалізовані методи прогнозування.*
4. *Баланси економіки в системі прогнозування та програмування. Міжгалузевий баланс.*
5. *Нормативний метод прогнозування.*
6. *Економічні норми та нормативи.*
7. *В якому плановому документі використовуються балансовий і нормативний методи планування? Відповідь обґрунтувати.*

Теми рефератів

1. Інтуїтивні та формалізовані методи прогнозування.
2. Балансовий метод планування, його специфіка та особливості цього. Баланси економіки в системі планування.
3. Нормативний метод планування. Сутність та практика застосування економічних норм та нормативів.

Література [1–6; 20]

Тема 5.

Методи макроекономічного планування та програмування

Методичні рекомендації. У попередній темі розкрито методологію прогнозування та програмування макроекономіки. Проте ця проблема охоплена не повністю. Тому окремою темою є методи розробки прогнозів, планів та державних програм. Проте й ця тема не повною мірою охоплює методи прогнозування, позаяк економічна наука має в арсеналі понад 150 методів. У минулі роки широко використовувався програмно-цільовий метод планування. Усе це засвідчує, що економіка України має потужний потенціал обґрунтування прогнозів і програм економічного та соціального розвитку держави, видів економічної діяльності, регіонів.

Питання для самоконтролю

1. Основні недоліки програмування у традиційній економічній науці.
2. Відмінності програми (плану) і прогнозу.
3. Основні доводи “за” державну розробку програм (планів).
4. Основні доводи “проти” державної розробки програм (планування).
5. Основні фактори, що обґрунтовують можливість державної розробки програм (планів).
6. Відмінності підходів до планування (розробки програм).
7. Чому часто постає потреба коригування планів (програм)?
8. Специфіка та особливості балансового методу планування.
9. Баланси економіки в системі прогнозування та програмування. Міжгалузевий баланс.
10. Нормативний метод прогнозування.
11. Програмно-цільовий метод планування.
12. Економічні норми та нормативи.
13. В якому плановому документі використовуються балансовий та нормативний методи планування. Відповідь обґрунтувати.

Теми рефератів

1. Балансовий метод планування, його специфіка та особливості. Баланси економіки в системі планування.
2. Нормативний метод планування. Сутність та практика застосування економічних норм та нормативів.

Література [1–6; 20]

Тема 6. Склад та структура прогнозних і програмних документів економічного й соціального розвитку України та її регіонів

Методичні рекомендації. Насамперед слід звернути увагу на те, що склад та структура прогнозних і програмних документів визначаються Законом України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”. Разом з тим, зауважимо, що програмування визнано світовою економічною спільнотою. Програми поділяються на середньо- та довгострокові, національні державні (міждержавні) галузеві (міжгалузеві), регіональні, цільові комплексні, а також надзвичайні. При самостійній підготовці з цієї теми необхідно засвоїти такі елементи, як характеристика конкретної програми та її склад (структура).

Студенти як майбутні розробники програм повинні засвоїти порядок підготовки зазначених документів, а також чітко визначити структуру згідно із Законом України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”. Розробка програм передбачає оцінювання стану економіки, зовнішніх та внутрішніх ринків, рівень безробіття, дієвість державного регулювання, виконання бюджету та інших важливих макроекономічних показників.

Складовими програм є баланси продукції, ресурсів, як трудових, матеріальних, так і фінансових, можливих обсягів експорту та імпорту, а також інші необхідні показники.

Державні програми економічного і соціального розвитку України після розгляду урядом України подаються на затвердження до Верховної Ради України, а також публікуються в газетах “Урядовий кур’єр” та “Голос України”.

Особливе місце в системі програмування посідають державні цільові програми. В усіх без винятку програмах розробляється та обґрунтовується розділ фінансування. До важливих планових документів належать державний та місцеві бюджети.

Питання для самоконтролю

1. *Державна програма економічного і соціального розвитку України та її складові.*
2. *Короткострокова державна програма економічного і соціального розвитку України та її зміст.*
3. *Етапи розробки програм економічного і соціального розвитку держави.*
4. *Склад державних цільових програм, їх особливості та призначення.*
5. *Короткострокова державна програма економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, міста, району та її зміст.*
6. *Повноваження органів державної влади у сфері розробки та реалізації державних цільових програм.*
7. *Як формуються програми розвитку видів економічної діяльності, їх складові та основні показники розвитку галузі?*
8. *Як плануються фінанси та розроблюються Державний і місцеві бюджети.*

Теми рефератів

1. **Порядок розробки Державної програми економічного і соціального розвитку держави та її структура.**
2. **Роль та місце в економіці України державних цільових програм. Порядок розробки галузевих, регіональних та цільових комплексних програм.**
3. **Порядок планування фінансів та розробки державного і місцевих бюджетів.**

Література [1–3; 6; 7; 15]

Тема 7. Організація прогнозування та розробки програм

Методичні рекомендації. Для забезпечення якісної організації прогнозування та програмування економічної діяльності необхідно насамперед здійснити передпланові дослідження, які охоплюють ґрунтовний аналіз економічного стану в державі. При цьому особлива увага звертається на такі важливі проблеми, як ціноутворення, використання матеріальних ресурсів і особливо енергетичним, соціальним проблемам (зокрема, такому показнику, як заробітна плата). Аналізуються фінансово-бюджетна та грошово-кредитна політика, внутрішній та зовнішній ринки. При самопідготовці необхідно оцінити взаємодію державних органів при розробці прогнозів та державних програм.

Питання для самоконтролю

1. Основні джерела прогнозої та планової інформації.
2. Які основні завдання розв'язуються у процесі ретроспективного аналізу?
3. Основні вимоги до інформаційної бази прогнозування.
4. Аналіз і оцінка сучасного соціально-економічного розвитку України (період аналізу студент вибирає самостійно).
5. Аналіз розвитку промисловості (період аналізу студент вибирає самостійно).
6. Аналіз функціонування та дієвості паливно-енергетичного комплексу і його впливу на розвиток окремих видів економічної діяльності.
7. Аналіз діяльності агропромислового комплексу та його вплив на економічний і соціальний стан економіки країни.
8. Стан соціальної сфери.
9. Аналіз діяльності транспорту, зв'язку та будівельного комплексу.

Література [1– 3; 7; 13]

Тема 8. Передпланове дослідження та обґрунтування

Методичні рекомендації. На сучасному етапі розвитку економіки необхідно оцінювати стан довкілля, особливо водних об'єктів. Важливим аспектом є оцінювання використання інших ресурсів держави та реалізації загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі.

При самопідготовці необхідно оцінити взаємодію державних органів при розробці прогнозів та державних програм.

Питання для самоконтролю

1. Аналіз діяльності агропромислового комплексу та його вплив на економічний і соціальний стан економіки країни.
2. Стан соціальної сфери.
3. Аналіз діяльності транспорту, зв'язку та будівельного комплексу.
4. Стан фінансово-бюджетної та грошово-кредитної сфер і їх вплив на економічну діяльність держави.
5. Внутрішній ринок товарів народного споживання (за номенклатурою на розсуд студента).
6. Аналіз розвитку гуманітарної сфери, охорони здоров'я та соціального забезпечення народу України. Сучасний екологічний стан в Україні.

7. Повноваження та взаємодія центральних державних і виконавчих органів у питаннях розробки прогнозів, державних програм та економічної політики.

Література [1–3; 7; 13]

Тема 9. Характеристика макроекономічних показників, прогнозування та планування (програми) економічного і соціального розвитку

Методичні рекомендації. Для прогнозування, програмування або аналізу економічних явищ потрібна відповідна система показників. Економічна наука виробила такі системи. Системи показників, які відображають як завдання, так і звіти, є важливим інструментом, цільовими орієнтирами економічної діяльності з оцінюванням її кількісних та якісних характеристик.

Студент повинен знати, що економічні показники мають забезпечувати цілеспрямованість, комплексність адекватність, диференціацію, адресність, порівнянність, зведеність. У систему показників включено стабільні економічні нормативи (податки, відрахування в бюджетні фонди, централізовані інвестиції, квоти, ціни і тарифи на природні ресурси). Показники поділяються також на групи: кількісні, якісні, абсолютні, відносні, основні, розрахункові. За цими показниками сформовано систему макроекономічних показників, видів економічної діяльності, економічного і соціального розвитку регіону та макроекономічного планування. Крім того, діють системи показників аналізу та розвитку видів економічної діяльності, економічної і соціальної діяльності регіонів.

Питання для самоконтролю

1. Системи показників, їх економічна сутність та умови формування.
2. Кількісні, вартісні, натуральні та умовно-натуральні показники розрахунку обсягів виробництва.
3. Макроекономічні показники економічного і соціального розвитку економічної діяльності держави.
4. Показники розвитку окремих видів економічної діяльності.
5. Показники економічного і соціального розвитку регіонів.
6. Роль регіонального аспекту прогнозування.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика системи економічних показників.

2. Показники, за допомогою яких прогнозують та планують види економічної діяльності (галузі економіки).
3. Показники економічного і соціального розвитку регіонів.

Література [1; 3; 4]

Тема 10. Розробка програмних документів щодо розвитку окремих галузей економіки

Методичні рекомендації. У кожній державі особливе значення має такий вид економічної діяльності, як промисловість. Образно кажучи, працівники промисловості годують народ (харчова), одягають та взувають (легка), забезпечуючи всім необхідним. Промисловість і, зокрема, такий її вид, як машинобудування, виробляє та забезпечує всі види економічної діяльності держави знаряддями праці, товарами народного споживання довгострокового користування. Машинобудування забезпечує армію, військово-морський флот та силові структури необхідними видами озброєння: танками, гарматами, стрілецькою зброєю, літаками, космічними апаратами, кораблями та ін. Промисловість поділяється на видобувну та обробну. Питома вага видобувної промисловості не перевищує 20 % загальних обсягів промислового виробництва. Прискорене запровадження інновацій в усі види економічної діяльності так само пов'язано з промисловою продукцією. Промисловість відіграє визначальну роль у забезпеченні життєдіяльності народу, економічної незалежності, обороноздатності, соціальних потреб. Таким чином, планові показники повинні відображати суспільні потреби у продукції промисловості та відповідні рівні ефективності виробництва. У програмах (планах) обґрунтовується потреба в ресурсах: матеріальних, трудових, фінансових; визначається місткість внутрішнього та зовнішнього ринків, а також матеріало-, енерго- та трудомісткість промислової продукції. При цьому враховується специфіка кожного виду економічної діяльності.

Особливе місце в економіці держави відводиться сільськогосподарському виробництву як основному постачальнику сировини для харчової та легкої галузей промисловості. При розробці програми їх розвитку необхідно звернути особливу увагу на інтенсифікацію аграрної сфери. У програмах важливе місце посідають будівництво, житлове та комунальне господарство. Економіка не може функціонувати без таких видів економічної діяльності, як транспорт та зв'язок, які образно називають артеріями виробництва та життєдіяльності народу.

Особливу увагу слід звернути на те, що при плануванні та аналізі кожного виду економічної діяльності використовуються крім загальноприйнятих специфічна система показників.

Питання для самоконтролю

1. Програмування (планування) та основні показники розвитку промисловості України.
2. Система планування електроенергетики.
3. Приклад програми розвитку металургійної промисловості.
4. Сутність основних показників хімічної та нафтохімічної промисловості у процесі їх програмування.
5. Специфіка планування основних показників розвитку машинобудування.
6. Програмування (планування) сільськогосподарського виробництва.
7. Основні напрями інтенсифікації аграрної сфери.
8. Розробка програм інвестиційної діяльності.
9. Загальнодержавна програма реформування та розвитку житлово-комунального господарства.
10. Показники обсягу виробництва та особливості розробки програм транспортного комплексу України.
11. Показники обсягу виробництва та особливості розробки плану діяльності зв'язку.
12. Планування галузей сфери обігу.

Теми рефератів

1. Планування (розробка програм) розвитку промисловості та окремих її видів.
2. Планування сільськогосподарського виробництва та основних напрямів інтенсифікації аграрної сфери.
3. Програмування будівництва, житлового та комунального господарства.
4. Планування (програмування) транспорту, зв'язку та інших видів економічної діяльності.

Література [1; 3; 8; 9]

Тема 11. Планування економічно активного населення, соціальної та гуманітарної сфери

Методичні рекомендації. При самопідготовці з цієї теми, слід звернути увагу на те, що розглядувана проблема є однією з основних

у системі соціальної політики. Студент повинен засвоїти понятійно-термінологічний апарат, окрему увагу приділити проблемам зайнятості з урахуванням того, що в Україні значний відсоток незайнятих, а також багато працездатних (4–7 млн осіб), які в пошуках роботи вийшли за кордон. Тому планування та розробку програм з цієї сфери слід виконувати особливо ретельно. Окрему увагу слід приділити програмі зайнятості. Наступна проблема — обсяги заробітної плати. Ще одна зі значних соціальних проблем — проблема охорони здоров'я (розробка і реалізація програм боротьби зі СНІДом, туберкульозом, серцево-судинними захворюваннями, боротьба з дитячою смертністю та ін.).

Важливою складовою життя людини є гуманітарна сфера. При її плануванні треба звертати увагу на всі рівні освіти, культуру, випуск друкованої продукції, науку та наукове обслуговування. Кожна з цих сфер має специфічні показники, які використовуються для оцінювання їх функціонування та розробки програм.

Питання для самоконтролю

1. *Поняття економічно активного, зайнятого самодіяльного, працездатного населення і праці.*
2. *Баланс робочої сили на ринку праці.*
3. *Види зайнятості населення: планування та регулювання.*
4. *Основні показники рівня життя населення.*
5. *Баланс грошових прибутків і витрат населення.*
6. *Середня заробітна плата та її вплив на рівень життя населення.*
7. *Сучасна система пенсійного забезпечення.*
8. *Планування охорони здоров'я.*
9. *Планування основних показників гуманітарної сфери України.*
10. *Планування науково-технічної та інноваційної діяльності.*

Теми рефератів

1. Економічно активне населення. Баланс робочої сили на ринку праці.
2. Планування та розробка програм регулювання зайнятості населення.
3. Планування соціальної сфери.
4. Планування (програмування) гуманітарної сфери.
5. Система пенсійного забезпечення.

Література [1; 3; 4, т. 3; 7; 9–12; 25; 29]

Тема 12. Розробка програмування зовнішньоекономічної діяльності

Методичні рекомендації. До важливих проблем належить зовнішньоекономічна діяльність, позаяк вона сприяє міжнародному поділу праці, а також надходженню валютних надходжень у країну за рахунок експорту різних видів продукції. Студенти повинні засвоїти, що зовнішньоекономічна діяльність характеризується платіжним та торговельним балансами. Важливе місце в зовнішньоекономічній діяльності посідають оподаткування, митне регулювання, страхування, ліцензування та інші важелі державного регулювання. Необхідно окремо розглянути специфіку планування зовнішньоекономічної діяльності в сучасних умовах. Це доволі складний вид економічної діяльності, позаяк пов'язаний зі значною кількістю зарубіжних країн. Студент повинен вивчити положення Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, враховуючи, що в нього часто вносяться значні зміни і це потребує постійного відслідковування цих змін.

Грунтовне вивчення цього Закону потрібне тим, хто здійснює або планує здійснювати зовнішньоекономічну діяльність. Ефективна діяльність у цьому напрямі базується на глибоких знаннях зазначеного закону.

Питання для самоконтролю

1. *Види та принципи зовнішньоекономічної діяльності.*
2. *Динаміка, товарна та географічна структура експорту та імпорту.*
3. *Зовнішньоторговельні баланси. Дефіцит платіжного балансу. Зовнішній борг.*
4. *Важливі важелі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.*
5. *Заборона окремих видів експорту та імпорту, валютне регулювання, політика вільної торгівлі, протекціонізм як важливі фактори державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.*
6. *Особливості планування зовнішньоекономічної діяльності.*
7. *Повноваження державних органів управління в системі регулювання зовнішньоекономічної діяльності.*

Теми рефератів

1. *Види та принципи зовнішньоекономічної діяльності.*
2. *Динаміка, товарна та географічна структура експорту й імпорту.*

3. Оподаткування, митне регулювання, страхування та ліцензування — важливі фактори державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Література [1; 7; 14]

Додаткові теми

Тема 13. Бібліографія

Методичні рекомендації. Перед початком роботи над бібліографією необхідно скласти повний перелік необхідних літературних джерел для опанування курсу загалом. Перший варіант переліку доцільно скласти з переліків до кожної теми курсу, наведений наприкінці методичних рекомендацій.

Можна доповнити цей список, або замінити окремі джерела. Бажано цей перелік згрупувати в розрізі тем курсу навчальної програми, зокрема, так: підручники та навчальні посібники, енциклопедії, енциклопедичні та тематичні словники, законодавчі та нормативно-правові акти, монографії, журнальні та газетні статті. Це стане базою для дипломної (магістерської) роботи або кандидатської дисертації.

Питання для самоконтролю

1. *Необхідний обсяг літературних джерел при самостійному вивченні курсу “Прогнозування та програмування макроекономіки”.*
2. *На скільки і які групи можна поділити список використаної літератури?*
3. *Яке джерело (джерела) якнайповніше відповідає курсу, його (їх) характеристика.*

Література [1; 4; 7; 14; 23]

Тема 14. Понятійно-термінологічний апарат

Методичні рекомендації. Доцільно скласти повний перелік термінів та понять, які стосуються навчальної дисципліни “Прогнозування та програмування макроекономіки”. Окремі дослідники цей розділ називають глосарієм (тлумачний словник маловживаних слів). Слід навести формулювання кожного поняття чи терміна. За наявності кількох тлумачень одного й того самого терміна необхідно порівняти їх і зазначити якнайточніше.

Питання для самоконтролю

1. *Скільки термінів та понять Ви використали при складанні понятійно-термінологічного апарату?*

2. Скільки Ви використали джерел для виконання цього завдання?
3. Скільки у Вашому словнику термінів та понять іноземного походження?

Література [1; 3; 4; 7; 14; 23]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Пашута М. Т. Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2005. — 408 с.
2. Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” // Уряд. кур’єр. — 2000. — 3 берез.
3. Прогнозування і розробка програм: Метод. посіб. / В. Ф. Беседін та ін. — К.: Наук. світ, 2000. — 468 с.
4. Економічна енциклопедія: У 3 т. / Редкол С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: “Академія”. — Т. 1, 2000. — 864 с.; Т. 2, 2001. — 848 с.; Т. 3, 2002. — 952 с.
5. Малиш Н. А. Моделювання економічних процесів ринкової економіки: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2004. — 120 с.
6. Закон України “Про державні цільові програми” // Уряд. кур’єр. — 2004. — 21 квіт.
7. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) “шляхом європейської інтеграції” / Авт. кол. А. С. Гальчинський та ін. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. — 416 с.
8. Закон України “Про загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004–2020 роки” // Уряд. кур’єр. — 2004. — 17 серп.
9. Пашута М. Т., Калина А. В. Прогнозування та макроекономічне планування: Навч. посіб. — К.: МАУП, 1998. — 192 с.
10. Закон України “Про освіту” (зі змінами, внесеними згідно з Декретами та законами України в 1991–2004 рр. // Голос України. — 1991. — 26 черв. (сайт Верховної Ради України [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)”).
11. Про затвердження положення про освітні кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65 зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ в 1999 р. // Уряд. кур’єр. — 1998. — 26 лют. (сайт Верховної Ради України, <http:// www.rada.gov.ua>).

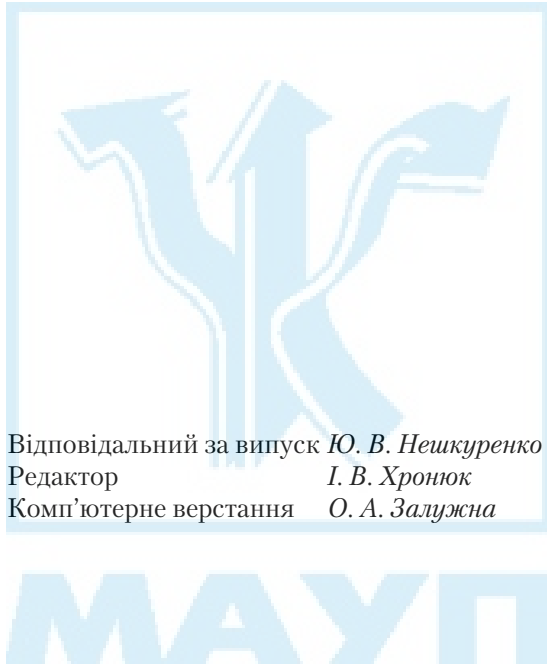
12. *Основи Законодавства України “Про культуру” зі змінами, внесеними згідно з Декретами та законами України в 1992–2004 рр.* // Голос України. — 1992. — 27 берез. (сайт Верховної Ради України <http://www.rada.gov.ua>).
13. *Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”* // Уряд. кур’єр. — 2000. — 8 листоп. (сайт Верховної Ради України <http://www.rada.gov.ua>).
14. *Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” зі змінами, внесеними згідно з декретами та законами України в 1992–2004 роках* // Голос України. — 1991. — 12 черв. (сайт Верховної Ради України <http://www.rada.gov.ua>).
15. *Положення “Про Міністерство економіки України”*: Затв. Указом Президента України від 23 жовтня 2000 р. № 1159/2000 // Офіц. вісн. України 2000. — № 43. — ст. 46 (сайт Верховної Ради України, <http://www.rada.gov.ua>).
16. *Басовский Л. Е.* Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 260 с.
17. *Послання Президента України до Верховної Ради України.* Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки // Уряд. кур’єр. — 2002. — 4 черв.
18. *Владимирова Л. П.* Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учеб. пособие. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издат. дом “Дашков и К”, 2001. — 308 с.
19. *Парсаданов Г. А.* Планирование и прогнозирование социально-экономической системы (теоретико-методологические аспекты): Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. — 223 с.
20. *Прогнозирование и планирование экономики*: Учеб. пособие // В. И. Борисевич, Г. А. Кандаурова, Н. Н. Кандауров и др.; Под общ. ред. В. И. Борисевича, Г. А. Кандауровой. — Минск: Интерпрессервис; Экоперспектива, 2001. — 380 с.
21. *Грбовецький Б. Є.* Економічне прогнозування і планування: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2003. — 188 с.
22. *Кравченко Ю. И., Цыба Г. Е.* Прогнозирование и планирование макроэкономики: Учеб. пособие. — Кременчук: Издат. центр “Серба”, 1997. — 190 с.
23. *Энциклопедический словарь рыночного и планового хозяйства.* Немецко-англо-русский словарь / Под ред. П. Книрша, Л. Саму-

- ели, Н. Уотс, Т. Фельди при уч. В. Деммлера, С. Красавченко, Ф. Ситона. — Т. 1. — К. У. Saug; Мюнхен; Лондон; Нью-Йорк; Париж. — 1992. — 547 с.; Т. 2, 1992. — 1045 с.
24. *Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Відп. ред. Г. Н. Клишко. — 4-те вид., переробл. і доп. — К.: Знання-Прес, 2002. — 616 с.*
25. *Методичні рекомендації щодо визначення потреби у фахівцях з повною вищою освітою: Практ.-метод. офіц. вид. — К.: Соцінформ, 2004. — 46 с.*
26. *Методичні рекомендації по складанню рахунку утворення доходу. — К.: Міністерство статистики України, 1997. — 37с.*
27. *Назустріч людям: Програма діяльності Кабінету Міністрів України // Уряд. кур'єр. — 2005. — 11 лют.*
28. *Основні напрями урядової політики в економічній та соціальній сфері на 2006 р.: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 2006 р. № 42.*
29. *Закон України “Про зайнятість населення” зі змінами, внесеними згідно із законами України 1992–2003 рр.” // Голос України. — 1999. — 22 бер. (сайт Верховної Ради України, [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)).*

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Завдання для самостійної роботи студентів	5
Список літератури.....	19

Зам. № ВКЦ-2727

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП